

(ne) obyčejné příběhy obyčejných Romů

 Charita
Česká republika

charita
OLOMOUC

fond
pro NNO

NROS

 nadace
partnerství

ISLAND
LICHTENŠTEIN
NORWAY
 **eea
grants**

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci EHP fondů.

www.fondnno.cz a www.eeagrants.cz

(ne) obyčejné příběhy
obyčejných Romů

(ne)obyčejné příběhy (ne)obyčejných Romů

Redakce: Mgr. Adéla Adámková

Korektury: Mgr. Zuzana Medvedová, Mgr. Jana Hromočuková

Grafické zpracování: Antmedia.cz

Tisk: F.G.P. studio, Tábortů 1, 771 00 Olomouc

Náklad: 300 ks

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci EHP fondů.

www.fondnno.cz a www.eegrants.cz

Vydala: Charita Olomouc 2015

www.olomouc.charita.cz

Publikace je neprodejná

Úvodník	5
Andrea Beňáková: „Věnujte se tomu, co vás baví!“	6
Ivan Kandráč: „Dodělat si školu může člověk v každém věku“	8
David Berka: „Práce je mou vášní“	10
Jiřina Somsiová: Mezi dětmi je šťastná	11
Jana Hovorková: „Ukažme, že umíme pracovat“	13
Anton Pompa a Lýdia Pompová: Vzájemná láska, skromnost a víra	15
Jana Lošťáková: Sny se plní	17
Porčogošová Marta: „Radujte se z rodiny!“	19
Marek: Hledání historie a kořenů	21
Robert Sutory: Vzor pro děti	22
Paní Ivana: „Na střední školu není nikdy pozdě.“	24
Kateřina Halušková: „Neváhejte studovat!“	26
Leona Mirgová: „Chci být dobrou mámou pro své děti.“	28
Peter Lacko: Přerovská autorita	29
Michal Mako: Věčný optimista.....	31
Šaraiová Pavlína: „Práce s dětmi je mi inspirací“	33
Jana: „Važte si své rodiny“	35
Milan Klempár: Hudebník tělem i duší.....	36
Pavlína Mirgová: Vše lze skloubit.....	38
Závěr	40

ÚVODNÍK

V rukou držíte publikaci, která by měla nám všem pomoci k porozumění a ke sblížení. Na následujících stránkách si můžete přečíst příběhy Romů žijících v Olomouci a jejím okolí (ne)obyčejným životem. Žijí totiž mimo sociální vyloučení. Publikace sice byla vytvořena především pro romské děti a mládež, ale to však neznamená, že nás, dospělé, nemůže také obohatit.

Pro mne osobně jsou následující stránky velmi inspirativní. Obsahují nejen životní moudrost starších vyprávějcích, ale také plány a sny mladých Romů. Ráda se k těmto příběhům vracím, obzvláště v těžkých chvílích, kdy mi odhodlání, vytrvalost a optimismus obsažené v nejednom příběhu dodávají chuť a sílu pracovat s romskými dětmi a mládeží, motivovat je a dál je vzdělávat.

Děkuji všem, kteří se mnou strávili čas a podělili se se mnou a s Vámi o část svého životního příběhu. Děkuji všem, kteří nám umožnili nahlédnout do svých životů a dali nám šanci porozumět, jakým výzvám čelí Romové v naší společnosti.

Adéla Adámková
vedoucí střediska Khamoro pro etnické menšiny
a koordinátorka projektu „Známe se?“

ANDREA BEŇÁKOVÁ: „VĚNUJTE SE TOMU, CO VÁS BAVÍ!“

„Dělejte, co Vás baví, a věřte tomu, že Bůh při vás stojí a pomůže vám. Pokud budete chtít, dokážete všechno. Ale musíte pro to něco udělat, jen tak to nejde. A až budete pracovat, tak si vždy uvědomte, že to neděláte jenom pro sebe, ale i pro svou rodinu a pro celou společnost.“

Paní Andrea Beňáková je mladou ženou, která pochází z Jeseníku. Její profesní život velmi ovlivnila maminka, která pracovala jako terénní sociální pracovníce v Jeseníku. „Mně se její práce líbila, proto jsem se rozhodla studovat Střední školu sociální péče a služeb v Zábřehu. Maturitní vysvědčení jsem měla s vyznamenáním. Řekla bych, že jsem patřila skoro k těm nejlepším,“ dodává. Patřit k nejlepším však vyžadovalo určitou daň a studiu věnovala hodně času. Po střední škole nastoupila na sociální školu Caritas v Olomouci. Studium v letošním roce zdárně ukončila a bude v Olomouci pokračovat dál na navazujícím magisterském oboru.

V budoucnu by ráda pracovala s dětmi. Tento sen se jí už začíná plnit, jelikož v září nastoupí jako sociální pracovníce v organizaci KAPPA-HELP v Přerově, která se věnuje mladým Romům.

V čem spatřuje neúspěch některých studentů středních škol? „Myslím si, že je to hlavně tím, že dělají něco, co

je nebaví. Špatně si zvolí střední školu a většina to proto vzdá a nedokončí ji. Já jsem dělala to, co mě baví. A to si myslím, že je hlavní.“

Velmi ráda vzpomíná na své dětství, kdy se dodržovala úcta ke starším. „Nemluvilo se sprostě, někdy se i vykalo. A teď? Mluví se vulgárně, každý si dělá, co chce. Ztrácí se romství. Děti vědí, že jsou Romové, protože ostatní jim jejich původ dávají najevo, ale ryzost romství se vytrácí. Připadá mi, že se současní mladí Romové přizpůsobili, ale spíš po té špatné stránce, vzali si z většinové společnosti to špatné, ne to dobré.“ Sama Andrea se těší, až bude mít děti, které bude vozit za svou rodinou. „Moje rodina bydlí ve velkém domě, děti tam mají možnost být venku na poli nebo běhat po lese. Tam se člověk naučí soudržnosti a pomáhat druhým.“

Na svůj původ je velmi hrdá a nikým jiným by být nechtěla. „Já si sama na sobě někdy všímám, že to moje romství se projevuje hlavně v hodinách. Učitel se na něco zeptá, všichni jsou zticha a já čekám, než někdo něco řekne. Nikdo nic. A tak něco plácnu, i když je to blbost. Někdy je to ale dobře, to mám pak radost. Prostě jsem taková rychlá, temperamentní,“ dodává Andrea.

IVAN KANDRÁČ: „DODĚLAT SI ŠKOLU MŮŽE ČLOVĚK V KAŽDÉM VĚKU“

„Slýchávám několik let, že je to běh na dlouhou trať. Ale důležité je, kdo po trati běží a kde ten cíl vůbec je. A já mám jako cigán startovní čáru úplně někde jinde než ty. Můj začátek je daleko za tebou a musím se dost snažit, abych tě doběhl a pak běžel zároveň s tebou dál.“

Přestože chodil pan Ivan Kandráč devět let na základní školu, vyšel ze třídy sedmé. Od čtrnácti let začal pracovat s dětmi, téměř dvacet let pracoval jako taneční instruktor. V osmnácti letech založil Sdružení romské mládeže. Hraje ve dvou kapelách, aktivně sportuje, dělá bojové sporty.

Před osmi lety nastoupil do přerovské pobočky organizace Člověk v tísni, což pro něj bylo impulzem, aby si dodělal vzdělání. Při nástupu do zaměstnání došlo totiž k nedorozumění, protože neměl dokončené základní vzdělání. Organizace si totiž myslela, že ho ukončené má. Hned po nástupu do zaměstnání si jej tedy musel během půl roku dodělat. Poté si dálkově dodělal i střední školu a od září nastupuje do druhého ročníku studia na Univerzitě Palackého v Olomouci, obor sociální práce. Od doby, kdy na-

stoupil do zaměstnání, se vzdělává a pracuje na sobě. Se školou mu nejvíce pomáhají kolegové z práce, kteří ho také motivují a jsou motorem, který ho žene dál. „Bylo by dobré, kdybys sám sobě ukázal, že na to máš, aspoň to zkus,“ říkal mu jeho kolega Richard. „Hodně mi věřil a já jsem ho nechtěl zklamat. A to je to, co tady chybí. Musí se odbourat předsudky a začít věřit. Nám chybí motivace a vám zase ta víra,“ dodává s úsměvem.

Jaká je náplň jeho zaměstnání? Od počátku měl na starost motivační intervence a monitoring. Je jediným člověkem, který otevírá lokality, má na starosti Přerovsko, Dřevohosticko a Kojetínsko. Ukazuje novým kolegům lokality, ulehčuje jim do nich vstup a snaží se odbourat jejich počáteční obavy.

Začátky v práci byly náročné, protože řadu Romů znal. „Nedovolil jsem, aby moje jednání s nimi bylo jiné. Všechny jsem znal a oni znali mě. Když člověk pracuje s Romy a sám je Rom, nemůže se změnit ze dne na den. Musí dělat práci tak, aby odpovídala standardům, ale musí to podat po svém, aby byl identický a sám sebou. Tak jsem to dělal hned od začátku a vychází to dodnes,“ vzpomíná na své začátky.

Jak se vyrovnává s diskriminací, se kterou se setkává denně? Než začal pracovat v Člověku v tísni, byl „horká hlava“ a různé nadávky řešil křikem. Ale hned vysvětluje, proč tomu tak bylo: „Člověk, který se s diskriminací nesetkává denně a je vzdělanější, se povznese nad některými věcmi a snaží se celou situaci řešit racionálně, mávne rukou, slušně člověka vymezí. My, Romové, se chováme jinak. Jak se cítíme, tak se chováme. Otázkou je, jakým způsobem je správné dávat své pocity najevo.“ Důležité je se naučit sebeovládat, i když je to hodně těžké. „Nevšímat si toho není řešení. Jít hned do rvačky taky ne. Já to řeším tak, že jdu s člověkem do slovního konfliktu. A pokud to zajde dál, nahraji si to, a podávám trestní oznámení,“ popisuje svou strategii.

„Najděte si koníček, který chcete dělat naplno, naučte se respektovat autority, vedení. Věřte tomu, co děláte, a mějte vyšší cíl. Pokud nebudete mít vyšší cíl, budete pořád na stejném bodě a nedostanete se dál,“ vzkazuje mladým lidem.

DAVID BERKA: „PRÁCE JE MOU VÁŠNÍ“

*„Romská kultura a tradice nám mohou hodně nabídnout.
Myslím si, že by ji měli znát všechny děti.“*

Pan David Berka pochází z jižní Moravy. Do Olomouce se přestěhoval za svou manželkou, se kterou bydlí společně s jejími rodiči v rodinném domě. „Dětství jsem strávil po boku svých dvou bratrů v laskavé péči naší maminky na vesnici u Brna, kam jsme se přestěhovali po rozvodu rodičů. Na vesnici jsme byli jedinými Romy. A mohu říci, že jsem za to i rád, protože mi to usnadnilo rozhodování v některých momentech mého života,“ dodává pan Berka. V dětství si našel hodně kamarádů, kluků z vesnice, se kterými se občas stýká dodnes. „Nikdy jsem nepocítil žádné náznaky diskriminace, ale od maminky vím, že si sama ze začátku procházela těžkými chvílemi,“ vzpomíná na své dětství.

V Brně vystudoval učební obor kuchař-číšník a tomuto povolání se věnuje dodnes. „Vaření je pro mě nejen prací, ale i velkým koníčkem. Když se zpětně ohlédnu, jsem velmi rád, že se živím tím, co mě opravdu baví,“ dodává ke svému studiu. Učení pro něj bylo vždy jednoduché, protože si doma mohl zkusit různé recepty. A když došlo na problém, pomohla mu maminka. Vždy mu trpělivě vysvětlila, jak se co vaří a připravuje. „Maminka pro mě byla velkou motivací, je škoda, že už není mezi námi. Naučila mě, jak je vzdělání v životě důležité a jak je důležité nenechat se od ničeho odradit.“

Tyto hodnoty se snaží vštípit společně s manželkou také svým dětem. „Moje žena není Romka, takže naše děti na první pohled nevypadají jako Romové. To ale neznamená, že neznají svůj původ. Chci, aby věděly, kým jsou a jaké mají kořeny. Chci, aby si z romské kultury vzaly to nejlepší a aby z nich byli dobří lidé.“ Pan David si po svatbě vzal příjmení své manželky. Ne proto, že by se styděl za svůj původ, ale především kvůli svým dětem. Chtěl, aby je ostatní posuzovali podle toho, co umí, ne podle toho, jak se jmenují.

JIŘINA SOMŠIOVÁ: MEZI DĚTMI JE ŠŤASTNÁ

*„Nikdy není pozdě na změnu. Chce to jen chuť, vytrvalost
a motivaci.“*

Paní Somsiová pochází z rodu moravských Romů, kteří svůj počátek datují k roku 1681. Rodiče pocházeli od Uherského Hradiště, ona však se svými sedmi sourozenci vyrůstala v Olomouci. Dodnes na své rodiče velmi ráda vzpomíná, obzvláště na to, jakým vzorem pro ni byli. Naučili ji pracovitosti, poctivosti a hrdošti.

Je spoluzakladatelkou Společenství Romů na Moravě, které vzniklo v roce 1991. Od vzniku Společenství se věnuje pomoci druhým a podpoře

romské kultury na Olomoucku. V roce 2014 byla nominována na cenu Roma Spirit v kategorii celoživotní dílo. V současnosti pracuje jako terénní sociální pracovníce pro práci s dětmi a dospělými, v přízemí svého domu dokonce provozuje nízkoprahový klub pro děti, dojíždí také do ne-dalekého Pěncína.

Za to, aby byly děti spokojené, by dala cokoli na světě. Jak sama říká, je mezi nimi šťastná a přijde s nimi na jiné myšlenky. Prioritou pro ni je vzdělání, protože „vzdělání je cestou k tomu, abychom se měli dobře“. Proto pro děti zařizuje doučování, volnočasové aktivity a motivuje je ke studiu. Pravidelně pro ně pořádá tábory, a jelikož řadu let pracovala v kuchyni olomoucké nemocnice, nadšeně na nich se svým synem vaří.

Těžko se vyrovnává s tím, že některé děti mají jedno jídlo denně, špatné hygienické návyky a špatné podmínky pro vzdělávání. Proto svou práci zaměřuje nejen na děti, ale i na jejich rodiče, kterým ukazuje, co mohou změnit, aby se jejich dětem žilo lépe. „Mám radost z toho, když časem vidí, že se dá žít i jinak,“ dodává. Nabízí pomocnou ruku všem lidem, radě z nich našla již práci a také bydlení. Důležité však pro ni je, aby si lidé nabízené pomoci vážili a využili jí. Protože pokud například svou šanci na práci promarní, uzavírají tím dveře i dalším Romům.

JANA HOVORKOVÁ: „UKAŽME, ŽE UMÍME PRACOVAT“

„Všichni bychom měli znát naše kořeny.“

Paní Hovorková je mladou ženou, která pochází z Ostravy, ale v současnosti bydlí se svým manželem a dvěma dětmi v podnájmu v Olomouci. „Ve škole jsem měla dobré známky a vždy jsem chtěla pracovat s dětmi, být paní učitelkou. Protože jsme ale neměli peníze na školu, na pomůcky, vyučila jsem se kuchařkou,“ vysvětluje paní Jana.

Se svým manželem se Jana potkala v Ostravě, kam on jezdil za babičkou na prázdniny. Seznámili je společní známí. „Psali jsme si, on k babičce začal jezdit častěji a nakonec jsme se vzali,“ přiznává mladá žena s úsměvem.

Rodina paní Hovorkové jejího manžela, který není Rom, zpočátku nepřijala. „Měli strach, že budu gádžo,“ vysvětluje Jana, ale vzápětí dodává, že rodina časem změnila názor. „Potěšilo mne, když mi na křtinách prvního syna řekli, že mě dobře vychovali,“ vzpomíná.

Paní Jana nezapomíná na svůj původ a dětem vypráví o historii Romů a tradicích. „Na dobrou noc jim říkám staré cigánské pohádky, ty mají nejraději. Chci, aby věděli, kým jsou a aby se za to nestyděli, tak jako jsem se nikdy nestyděla já,“ přeje si mladá žena.

Tak jako mnoho jiných i Jana se v životě setkala se s nadávkami, diskriminací, posměšky. Na podobné situace proto chce připravit své děti: „Myslím si, že když se nebudou stydět za svůj původ nebo za svou rodinu, tak se jim bude žít lépe, přestože vypadají jinak než ostatní.“

Vzdělání je pro Janu Hovorkovou důležité, vzhledem k tomu, že sama nemohla studovat, co si přála, chce své děti podpořit ve výběru školy, pro kterou se ony samy rozhodnou.

A jak si Jana zvykla na nové prostředí? „Olomouc se mi líbí, už jsem si zde našla i několik kamarádek,“ říká a dodává, že její manžel pracuje na směny v zahraniční firmě poblíž Olomouce.

Paní Hovorková je v současnosti na rodičovské dovolené s druhým synem: „Děti jsou pro mě radostí, někdy mi nahrazují můj sen být učitelkou.“ V Ostravě Jana nemohla dlouho najít práci. „To víte, situace v Ostravě je jiná než v Olomouci. Tam je těžké najít práci. Chodila jsem se ptát a každý mi říkal, že jdu pozdě, že místo je už obsazené,“ vzpomíná. V Olomouci pro ni bylo hledání práce snazší, pracovala například jako pomocná kuchařka. „Vždycky jsem chtěla pracovat, protože i mí rodiče pracovali. Neměli jsme nikdy moc peněz, ale mamka mi říkala: musíš pracovat a ukázat, že nepotřebujeme žít na dávkách,“ říká Jana.

ANTON POMPA A LÝDIA POMPOVÁ: VZÁJEMNÁ LÁSKA, SKROMNOST A VÍRA

„Společnost si musí uvědomit, že když chce odstranit problém, musí otevřít srdce,“ shodují se manželé.

Pan Pompa Anton a jeho manželka paní Pompová Lýdia pochází z východního Slovenska, odkud se v roce 1998 přestěhovali za rodinou na Kojetínsko. Koupili si tam dům, který tři roky postupně opravovali. Začátky na Moravě pro rodinu byly těžké. Děti měly problémy s češtinou, manželé nemohli najít práci, což pro ně bylo velmi ponižující, protože vždy pracovali. V novém začátku jim nejvíce pomohla víra v Boha. „Pán nás nikdy nenechal na holičkách, vždy nás pozvedl,“ říká pan Pompa s tím, že velkou oporou v životě je také jejich vzájemná láska, tolerance a úcta. „Chtěla bych poděkovat za svého manžela a popřát všem man-

želům a párům aspoň polovinu z toho štěstí, které mám já. Jsme spolu třicet let, ale já mám pocit, jako by to bylo jen let pět," tvrdí paní Lýdia.

V roce 2003 se manželům naskytla možnost pracovat v Charitě Kojetín, kde jsou oba zaměstnaní doposud. „Nebylo pro nás výhodné pracovat, na sociálním úřadě bychom měli o 1200 korun víc a dětem by platili ještě další věci. Přesto jsme rozhodnutí jít do práce nikdy nelitovali, protože když člověk pracuje s lidmi, má ze sebe dobrý pocit," shodují se manželé a tvrdí: „Pokud člověk pracuje jenom kvůli penězům, nemá to cenu. Navíc jsme oba chtěli, aby naše děti viděly, že jsou jejich rodiče zaměstnaní.“

Zpočátku se Anton i Lýdia museli dovzdělávat, jezdit na dlouhodobé kurzy, protože ani jeden neměl dostatečné vzdělání pro vykonávání sociální práce. Začátky v sociální sféře byly pro oba nejisté, nevěřili si. Po pracovní době proto chodila paní Pompová do rodin, aby zjistila, zda je pro tuto práci vhodná nebo ne. Nosila dětem z domu svačinky, pomůcky do školy nebo toaletní papír, jelikož hodně dbala na hygienu. Mladé maminky zase učila vařit a hospodařit. Byla to mravenčí práce, která vyžadovala velkou trpělivost. Svou pílí si paní Pompová i s manželem získala u rodin autoritu. „Teď, když porovnám mladé ženy, kterým jsme se v jejich dětství věnovali, je vidět velký posun," komentují výsledky svého snažení manželé.

Práce v církevní organizaci je pro oba naplněním. „Bez víry je práce mnohem náročnější, protože člověk nerozumí dnům, kdy se mu nedaří a může zůstat zatrpklým. Ale když svou situaci vnímá duchovně a rozjímá, tak i nezdary mu ukazují cestu," říkají manželé, kteří velkou roli vidí ve vzdělávání dětí: „Děti potřebují přijít domů, povečeřet, sdělit svůj den rodičům. Potřebují, aby se jim máma s tátou věnovali, psali s nimi společně úkoly. Tak jsme to dělali u svých dětí a učíme to i rodiny, ke kterým docházíme.“ Důležitost však vnímají také v podpoře jiných institucí. „Rodiče jsou méně vzdělaní a děti potřebují podporu. Změna nastane, až se současné děti vyučí," dodává pan Pompa.

„Vraťte se k Bohu a k pravé víře. To vás povzbudí a hodně vám to řekne. Nenechejte se zmást, svést slabšími věcmi, jako je gamblerství a alkohol," připojuje na závěr jednu radu pan Pompa.

JANA LOŠŤÁKOVÁ: SNY SE PLNÍ

„Budme hrdí na to, že jsme Romové, a pokud nám někdo něco řekne, ukažme, že jsme lepší než on.“

Paní Lošťáková vždy věděla, že chce pracovat s dětmi, přesto si vybrala učební obor pro dívky netypický – obráběč kovů. Na škole měla dobré výsledky, učitelé ji motivovali, aby se stala plánařkou. „Tenkrát, když jsem točila kličkou na soustruhu, jsem si plánovala, že budu pracovat s dětmi," vzpomíná. Její sen se splnil. Dostudovat učební obor bylo pro ni samozřejmostí a každoročně byla vyhodnocena jako nejlepší učnice. Její píle a vytrvalost se promítla i do jejího zaměstnání – vždy patřila

k nejlepším zaměstnancům. Paní Jana pracovala v obuvnickém a automobilovém průmyslu jako kontrolorka. A nikdy nepotřebovala dlouhou dobu, aby dokázala, že je v práci, kterou dělá, výborná.

Když se dozvěděla, že je volná pozice na asistentku pro sluchově postiženou dívku, řekla si, že to určitě musí dělat vzdělaný člověk. Přesto ji to neodradilo a přihlásila se. Práci ke své velké radosti získala. A tato práce ji donutila se dál vzdělávat, protože intuice jí už nestačila. Začala

studovat Vychovatelství pro ústavy sociální péče v Boskovicích a nyní studuje bakalářský obor v Brně. Jak říká: „Osud mě asi zavál tam, kde mě bylo potřeba.“ Nyní paní Lošťáková pracuje jako asistentka pedagoga v přípravné třídě a na menší úvazek ještě jako romská poradkyně na střední škole ve Velkém Újezdu.

A jak se vypořádala se svými pracovními úspěchy? „Dodnes není společnost připravená na to, že romský člověk pracuje a že je ve své práci dobrý.“ Mnohokrát musela kolegům vysvětlovat, že i Rom může být pracovitý a šikovný. Mladým Romům by ráda vzkázala: „Snažte se! Ve společnosti by mělo být co nejvíce zaměstnaných romských lidí. Když budeme pracovat ve zdravotním nebo školském sektoru, budou se nám snadněji překonávat předsudky.“

Paní Lošťáková několik let vedla ve svém volném čase taneční kroužek pro chlapce. Nyní ve volném čase ráda chodí na zumbu, zkouší nové techniky malování, ráda čte.

„Romky byly naučeny žít v méněcennosti, nebyly jsme podporovány k sebedůvěře, byly jsme vychovávány k tomu, abychom zůstávaly doma. Ale zjistila jsem, že to tak nemusí být, že se můžu věnovat i sama sobě, vzdělávat se a vážit si sebe samé,“ říká závěrem.

PORČOGOŠOVÁ MARTA: „RADUJTE SE Z RODINY!“

„Rodina by vás měla vždy podržet, vždy by vám měla pomoci zvládnout nelehké situace.“

Paní Marta Porčogošová pochází z Vrbátek. Své dětství strávila v dětském domově a snad i díky této zkušenosti si uvědomuje důležitost rodiny. Potom, co vyhořel její dům, se přestěhovala společně s manželem a dětmi k bratrovi, u kterého bydlela, dokud v Olomouci nezískali městský byt.

Zatímco manžel pracoval v kostele v Olomouci, starala se o osm dětí. Problémy nejstaršího syna, který se, dle slov paní Porčogošové, chytl špatné party, rodinu přiměly k přestěhování se na vesnici. Začátky na vesnici pro ně byly velmi těžké, protože 17 let bydleli ve městě. Přesto nikdy nelitovala, že se před pěti lety přestěhovali.

Vlastními silami opravili dům, aby děti měly zázemí, které potřebovaly. A jak paní Porčogošová popisuje jejich začátky v novém domově na vesnici? „Sousedé mi nosili domácí vajíčka, zeleninu, to pro mě bylo velkým povzbuzením a důkazem, že nás přijali. Lidé viděli, že mám snahu, že manžel pracuje, děti chodí do školy. Tím jsem si je získala.“

Víra v Boha je pro ni velmi důležitá. Jak říká, dodává jí sílu, a to nejen v těžkých chvílích, kterých

není málo. Nejvíce si cení své rodiny, svých dětí. „Jsou si zvyklé vzájemně pomáhat a umí se postarat sami o sebe. Snažím se jim předat radost z rodiny, schopnost vážit si sebe sama a také důležitost a význam vzdělání, protože to je základem pro spokojený život.“

Nejraději by měla všechny své děti u sebe. Proto ji těší, že nejstarší syn, který se již osamostatnil, bydlí se svou přítelkyní ve vedlejší vesnici.

MAREK: HLEDÁNÍ HISTORIE A KOŘENŮ

„Je důležité, aby každý znal své kořeny a svou historii. Myslíím, že je to cesta k tomu se poznat.“

Marek je osmnáctiletý mladý muž, který bydlí se svou rodinou v Prostějově. „Svého otce neznám. Jediné, co o něm vím, je, že byl Rom. Moje máma Romka není, ani mí sourozenci nejsou, to jen já mám napůl romskou krev,“ vysvětluje. Nikdy se se svým otcem neseťkal, ví o něm jen velmi málo informací. „Někdy si říkám, že bych ho rád potkal, chtěl bych mu toho hodně říct, jenom nevím, jestli by bylo všechno slušné,“ dodává.

Jeho rodina o Romech a jejich kultuře a historii příliš neví. To je také důvod, proč se Marek o historii Romů velmi zajímá. „Dalo by se říct, že je to můj velký koníček. Rád si čtu různé knihy, rád dohledávám informace na internetu, mám i pár romských kamarádů. Chtěl bych se aspoň trochu naučit romsky. Zatím znám jen pár slov,“ říká o své vášni. Je překvapený tím, že řada jeho romských kamarádů o historii a kultuře ví jen velmi málo. „Někdy si připadám jako největší Rom z naší party, protože toho o nás vím nejmíc,“ dodává s úsměvem.

Motivem ke studiu historie Romů pro něj byla jedna z hodin českého jazyka, kdy měli napsat slohovou práci na téma „Moje rodina“. „Věděl jsem, že můj otec byl Rom, ale doma jsme se o tom víc nebavili. Takže jsem se začal ptát. Máma se o tom napřed se mnou vůbec nechtěla bavit, musel jsem jí vysvětlit, proč to chci a proč je to pro mě důležité“ dodává Marek.

„Příští rok budu maturovat a chci jít studovat na vysokou školu historii a český jazyk,“ sdílí své plány. S diskriminací se nikdy osobně neseťkal, zná ji jen z vyprávění svých kamarádů. „Někdy si říkám, jestli bych žil jinak, kdyby otec s mámou zůstal a třeba si ji i vzal. To už se ale nikdy nedozvím,“ uvádí.

ROBERT SUTORÝ: VZOR PRO DĚTI

*„Najdou se lidi, kteří tě nemají rádi už jenom proto, jak vypadáš. To tě však nesmí odradit od toho, když něco chceš,“
prozrazuje své životní motto.*

Robert Sutorý pracuje jako terénní pracovník Odboru školství a sociálních věcí v Hranicích. Ve svém volném čase již 14 let vede zájmové aktivity pro děti, a to především hudební, taneční a sportovní kroužky. Pořádá také tábory nebo doprovází děti na různé soutěže. Větší i menší učí disciplíně a pravidlům, která musí dodržovat. Není pro ně „jen pracovníkem“, ale především „starším bráchou“, kterého si velmi váží.

V současnosti pan Robert studuje v Brně navazující magisterský obor sociální pedagogika, a to opět kvůli dětem, kterým chce být příkladem. Na studium se dal vlastně díky kamarádce, která mu věnovala knížku, jež zpočátku bral jako špatný vtip a moc si jí nevšímal. Až když se ho kamarádka zeptala, o čem kniha byla, přinutil se ji přečíst. A právě ona kniha byla impulsem k jeho vzdělávání se.

Velkých úspěchů tento mladý muž dosahuje především v motivaci dětí studovat. „Když jsem nastoupil, byli ve škole jen dva studenti. Nyní je jich 39, z toho šest vysokoškoláků, tři jsou na gymnáziu,“ vzpomíná na nelehké začátky. Jak posunu v myšlení dětí dosáhl? On sám říká, že

nejen pomocí motivace, ale překvapivě také demotivace. „Říkávám jim: pokud nebudete studovat, budete na úřadu práce, budete dělat veřejně prospěšné práce a zametat chodníky. Tato představa většinu přiměje vrátit se zpět do školy a pokračovat ve studiu,“ prozrazuje.

Vzdělání romských dětí vnímá jako záchranu, přestože si uvědomuje, že pro Roma je nejobtížnější vystudovat a zároveň zůstat Romem. „Nikdy jsem neznal tolik romských vysokoškoláků, ale oni nechtějí být vidět, žijí pro sebe,“ tvrdí a dodává, že právě proto neustále hledá pozitivní vzory, které by děti ještě víc motivovaly ke studiu.

Když vidí nadané dítě, pro které není škola problémem, tak mu řekne: „Ty půjdeš na vysokou.“ Naloží ho do auta, zaveze ho na vysokou školu a posadí do třídy. Společně si poslechnou přednášku, projdou se po škole. „Oslovenému se to zpravidla zalíbí a chce dokončit střední, aby se mohl dostat na vysokou školu,“ přiznává Robert Sutorý.

„Chtějte víc, nejvíc. Chtějte to, co nemůžete mít. Chtějte to proto, aby se vaše děti měly líp. Když už nevíte, proč chcete studovat anebo proč na sobě chcete pracovat a vydržet v tom, co jste začali, udělejte to proto, aby se vaše děti měly lépe,“ přidává radu na závěr.

IVANA: „NA STŘEDNÍ ŠKOLU NENÍ NIKDY POZDĚ“

„Na studium není nikdy pozdě, čím jste starší, tím je to složitější, ale věřte mi, že to jde.“

Paní Ivana žije společně se svými rodiči, mladší sestrou a přítelem na vesnici poblíž Prostějova. Pracuje jako operátorka ve výrobě. „Práce mě velmi baví, i když se jedná o manuální činnost. Kolektiv máme dobrý a mohu říct, že do práce chodím s radostí,“ dodává.

Paní Ivana má základní vzdělání, nastoupila na učební obor do Prostějova, ale školu v prvním ročníku ukončila. „Tehdy, před deseti lety, pro mě škola nic neznamena. Nechtělo se mi každý den vstávat a učit se. Raději jsem chodila za školu a dny trávila s kamarády v parku,“ dodává ke svému odchodu ze školy. Přestože ji rodiče podporovali, přemlouvali a potom i nutili chodit do školy, byla rozhodnutá odejít. „Teď svého rozhodnutí lituji, ale jak se říká: Pozdě bycha honit. Možná to tak mělo být, protože tehdy jsem si školy a vzdělání nevážila, nebylo to pro mě důležité“ vzpomíná.

Najít zaměstnání pro ni bylo těžké, tři roky brigádně pracovala jako prodavačka zmrzliny nebo za kasou. „S narážkami na svou osobu jsem se setkávala ve svém životě často. Když je vás víc, dokážete se ubránit, ale když sedíte za pokladnou a lidé začnou urážet Romy v momentě, kdy platí nákup, nevíte, co říct,“ dodává. A jak se s těmito těžkostmi vyrovnávala? „Neumím a nechci se s tím vyrovnat, nechci to přijmout. Dřív jsem na urážky reagovala agresivně, začala jsem jim také nadávat, ale časem jsem zjistila, že to nikam nevede a ubližuju tím jenom sobě. Proto se teď snažím usmát a jít dál,“ popisuje svoje zkušenosti.

Nynější práci jí pomohl najít její přítel. Zaručil se za ni u svého kamaráda, který dělal mistra. „Práce byla náročná, pracovala jsem u pásu, bolely mě nohy. I když jsem chtěla několikrát skončit, nemohla jsem udělat příteli a rodičům ostudu a musela jsem vydržet,“ popisuje své pracovní začátky. Časem si na práci zvykla, našla si v ní dokonce i několik kamarádek. „Důležité bylo ukázat, že jsem dobrá, že jsem lepší než ostatní. Musela jsem to dokázat sobě i jim. Ani nevím, kde se to odhodlání ve mně vzalo.“ Stala se uznávanou pracovnící, kolegyní a ve firmě pracuje již šestým rokem. „V práci vidím, že je možnost posunu. Víím, že jsem dobrá, ale k postupu mi chybí papír, proto jsem se rozhodla, že od září začnu dálkově dodělávat střední školu,“ dodává ke svým dalším plánům. Podporu má v rodině i příteli. Váží si jí za to, že na sobě chce pracovat.

„Jestli máte možnost, dokončete školu. Nehleďte na to, jestli vás baví nebo ne, je důležité mít alespoň nějaké vzdělání,“ vzkazuje paní Ivana mladým lidem.

KATEŘINA HALUŠKOVÁ: „NEVÁHEJTE STUDOVAT!“

„Neváhejte a jděte na střední školu. Jestli máte pocit, že jste Romové a nikdo vás kvůli tomu nezaměstná, tak všem prostě ukažte, že na to máte a že to zvládnete!“

Kateřina Halušková je mladou studentkou vysoké školy ve Zlíně. Studuje bakalářský obor Porodní asistentství a v letošním roce by měla končit. „Na vysokou školu jsem se rozhodla jít, protože mám vystudovanou střední školu zdravotnickou a jsem tedy zdravotnickou asistentkou, jenže v současné době bych se svou profesí nenašla velké uplatnění,“ dodává mladá studentka.

V studiu ji podpořila rodina. Má čtyři sourozence, všichni mají střední školu. Ona jediná je ale dokonce i na vysoké škole. „Vidím, jak jsou na mě všichni hrdí a svým způsobem to dělám i pro ně. Byla by škoda nedokázat to, když mě celá rodina tak podporuje.“ Svým odhodláním by mohla motivovat a inspirovat i svou mladší sestru, která teď také uvažuje o studiu na vysoké škole.

Jak říká, studium není jednoduché. „Bylo hodně

těžkých momentů, kdy jsem si myslela, že skončím. Chodím na odbornou praxi a tam je to hodně těžké. Ale řekla jsem si, že to vydržím.“

Ve svém volném čase se věnuje doučování romských dětí, protože řada dětí a jejich rodičů neví, že je potřeba se doma učit a psát úkoly. „Doučování matematiky mě baví. Učím děti, které mají zájem, chtějí se látku naučit. Mám obrovskou radost, když vidím pokroky, které dělají.“ Přestože je podle ní těžké se v patnácti rozhodnout, na jakou školu si má člověk podat přihlášku, studium a vzdělání považuje za velmi důležité. „Podle mě je střední škola základ. Každý by měl mít aspoň výuční list. Je to důležité pro další život i pro práci. Myslím si, že ti, kteří dál nejdou studovat, toho musí jednou litovat.“

S diskriminací vůči sobě se nesetkala. „Já si říkám, že každý má svůj názor a nikomu ho neberu. Někdy se lidem nedivím, že mají nehezké názory na Romy, viděla jsem to na praxi a nedivím se jim. Některé nejsou na místě, ale některé jsou oprávněné. Mezi Romy jsou dobří i zlí, jako mezi všemi.“

LEONA MIRGOVÁ: „CHCI BÝT DOBROU MÁMOU PRO SVÉ DĚTI“

„Život není jednoduchý, ale udělejme všechno proto, abychom ho hezky prožili.“

Paní Leona pochází z Opavy, své dětství strávila společně se svou sestrou v dětském domově. Snad právě tato zkušenost napomohla tomu, že se mají velmi rády a že si byly vzájemnou oporou v období dospívání. „Dětství a dospívání pro mě bylo těžké. Věděla jsem, že jsem Romka, a děti ve škole mi to dávaly najevo. Téměř každý den se nám posmívaly a urážely nás. Přestože se nám některé tety snažily vynahradit rodiče, nikdy to nebylo ono. Nikdo vám nenahradí pravou rodinu,“ vzpomíná paní Leona. Po celou dobu se v domově těšila na den, kdy budou moci se sestrou odejít pryč a zařídit si život podle svých představ.

„S rodiči se občas setkáme, ale nemůžeme jim odpustit, že neudělali nic proto, aby si nás vzali zpět domů,“ smutně dodává. Rodiče paní Leony měli více dětí a nezvládli se o všechny postarat. „Ráda bych se v příštím roce vdala a založila svou vlastní rodinu. Nechci mít však tolik dětí, abych se o ně nedokázala postarat, myslím, že dvě budou stačit. Chci pro ně být dobrou mámou,“ říká o svých snech.

Vyučila se cukrářkou a již třetím rokem pracuje v pekárně, kam nastoupila ve svých dvaceti letech. „Jsem ráda, že je ta práce aspoň trochu podobná tomu, čemu jsem se vyučila. Nemůžu si na ni stěžovat. Těší mě, když mi lidé z práce říkají, že jsem snad jediná Romka, kterou znají a která chodí do práce. Víím, že pracují i jiní Romové, ale ty oni neznají a já jsem pro ně výjimečná,“ dodává s úsměvem.

PETER LACKO: PŘEROVSKÁ AUTORITA

„Člověk, který chce mít autoritu, musí dané slovo dodržet. Pokud něco slíbí a nedodrží to, nikdy jej nebude nikdo brát vážně.“

Pan Lacko Peter pochází ze slovenské Levoče, ale v České republice žije od sedmdesátých let minulého století. Střední školu vystudoval v Ostravě, a jak sám říká, měl dosti pestrý život, byl také ve výkonu trestu. „Čím je člověk starší, tím je rozumnější. Když se zamyslím nad svým životem, víím, že jsem ho část promrhal. Na své současné práci ale vidím výsledky a mám pocit, že po sobě něco zanechám,“ dodává pan Peter.

Od května 2015 pracuje jako romský asistent prevence kriminality v Přerově. Začátky pro něj byly těžké. „Lidé nás brali jako bonzáky a udavače.

Nejhorší bylo, že jsme z jejich pohledu zpočátku přinášeli jen negativní zprávy, přestože jsme po nich požadovali základní věci. Tedy aby jejich děti chodily do školy, aby měly vzdělání, aby nepouštěli nahlas hudbu nebo neničili majetek. Až s postupem času nás začali pomalu brát,“ vzpomíná na nelehké začátky. S podobným vnímání nové práce se Peter setkal i ve své rodině: „Ta ze začátku moc nadšená nebyla, první dva měsíce se rozhovor vždy stáhl k práci a všichni se do

mě pustili. Dnes už přišli na to, že mé zaměstnání je sice velmi široké, ale má krátké pravomoci. Lidi usměrňuji jen díky autoritě, kterou mám. Jsem vlastně takový schodek, který pomáhá.“ Situace se pomalu změnila a Romové nyní vnímají pana Lacka především jako pomocníka.

Jaká je náplň jeho zaměstnání? Nejenže pomáhá Romům komunikovat se školou, s úřady a sociálními kurátory, ale také například pracovníky úřadů doprovází do daných lokalit. Také chodí po obchodech, ve kterých byly hlášeny časté krádeže. Jeho přítomností se v nich kriminalita výrazně snížila. Denně pan Peter nachodí několik desítek kilometrů, ale tato mravenčí práce sklízí úspěchy. Společně s Romy již opravili vnitřní trakty domů, lavičky nebo uklidili lokality poblíž vlakového nádraží.

Co ho na jeho práci nejvíce baví? „Mám radost, když nás na ulici zastaví člověk a řekne nám, že svou práci děláme dobře. Také mne inspiruje to, že dělám něco pro lidi, že můžu částečně ovlivnit místní dění. Dělán to i proto, aby Romové i neromové mohli do práce chodit s klidnou hlavou a nemuseli přecházet přes chodník pokaždé, když uvidí partu mladých hlučných dětí,“ říká pan Peter.

Společně s ostatními romskými asistenty prevence kriminality dělá pan Lacko hodně také pro mladé. „Tyhle děti nechodí po diskotékách nebo barech, protože je do žádného takového zařízení nepustí. Tráví večery na ulicích. Proto jsme pro ně vymysleli a zařídili posilovnu. Sportem se snažíme bojovat proti drogám,“ vysvětluje Peter, který mladé motivuje také ke vzdělání a trpělivě jim vysvětluje, že výkopové práce nemohou dělat celý život, že vzdělání je dnes velmi důležité. K jeho práci patří také to, že si pamatuje, které děti patří mezi chronické záškoláky a pokud je dopoledne uvidí venku, volá rodičům a ptá se jich, proč není jejich dítě ve škole.

„Učte se a studujte, dosáhněte pořádného vzdělání tak, abyste mohli ovlivňovat současné dění,“ radí Peter a na závěr připojuje: „Pokud chcete něco dokázat, musíte být lepší než majorita. Pokud chcete něco dokázat a chcete se zviditelnit, nesmíte být horší, musíte být jenom lepší a jít všem příkladem. Když budete dělat blbosti, třeba už jen tím, že budete hlasití na ulici, zviditelníte se, ale jen pro policajty.“

MICHAL MAKO: VĚČNÝ OPTIMISTA

„Jak já se budu chovat navenek, tak se ke mně bude chovat i druhá strana.“

Pan Michal Mako pochází z Drahanovic, kde žije se svou manželkou. V dětství chtěl být myslivcem, toulání po lese a příroda se mu líbila, nakonec vystudoval zemědělskou školu. Jak sám říká: „Obor byl dobrý v tom, že jsme si mohli udělat v rámci školy svářečský kurz a řidičské průkazy všech skupin. Člověk musí být vzdělaný, aspoň trošičku. I když nemáte dobré známky, je důležité dodělat školu za každou cenu a časem se uvidí, k čemu se dostanete.“

Pan Mako o tom ví své, protože se zemědělství příliš nevěnoval. Chvilku pracoval v zahradnictví v Olomouci, po vojně začal pracovat jako brusič, časem se začal učit na CNC stroje, až dostal nabídku pracovat jako svářeč ve firmě, kde pracuje již devátým rokem. „Dá se říct, že jsem 17 let nebyl na úřadu práce, nepotřeboval jsem to, vždy jsem pracoval.“ Nikdy se nenechal odradit: „Pokud mi někdo desetkrát řekne „nezlobte se, teď nepřibíráme,“ jdu se zeptat jinam po jedenácté,“ dodává.

Na vesnici si získal autoritu a uznání především díky své práci s dětmi. Vedl turistický oddíl a Sokol. Na děti byl přísný. „Když někdo přišel pozdě, dostal trest, např. musel dělat kliky. Vždycky jsem je ale dělal s ním. Zpětně na to děti vzpomínají hezky a jsou rády za tuto zkušenost.“ Nej důležitější pro něj bylo vychovat děti tak, aby se chovaly přirozeně. „Musí vědět, kým jsou, aby se za to nestyděly. Překážky v životě jsou vždycky, žádný člověk, ať je Rom nebo ne, nemá dokonalý život. Člověk je jednou nahoře, jednou dole, hlavně se nesmí zakousnout do sebe a říct si „já jsem chudák, já jsem Rom“. Pan Mako je optimista a tímto způsobem řeší i nezdary, které mohou přijít. „Kdybych si měl brát osobně každou

urážku, nic bych nedokázal. Člověk si musí říct, já se bez něho obejdu a jde se dál.“

Důležité podle pana Mako je, aby člověk, pokud to jde, opustil částečně komunitu, ze které pochází. „Pokud člověk zůstane ve své bandě, nic se nezmění. Když máte vize, jak má váš život vypadat, musíte odejít. Je důležité si umět říct „stop, já to tak nechci“ a odejít. Myslím si, že je vždycky kam se vrátit, k rodině, k příbuzným. Je však potřeba naučit se být sám za sebe, naučit se, že jdu do práce, že nezaspávám, a najít si práci, i když není úplně dobře placená, ale mít ji.“

A čím se pan Mako v životě řídí? „Člověk si musí stát za tím svým, ale ne tvrdohlavě. Musí být sebevědomý, ale hlavně také musí dokázat sám sobě říct, že takhle to nesmí být, že tak to dělá blbě, a musí to zkusit jinak. A tak je to celý život.“

ŠARAIOVÁ PAVLÍNA:

„PRÁCE S DĚTMI JE MI INSPIRACÍ“

„Přála bych všem dětem, aby měly chuť do vzdělání. Aby do vzdělání šly za každou cenu, protože věčně mladí nebudou. Vzdělání jim pomůže vydělávat víc peněz, zabezpečit rodinu a otevře jim větší možnosti.“

Paní Šaraiová se celý život věnovala dětem. Nejprve pracovala v olomoucké mateřské škole, poté se starala o nemocného syna a od roku 1995 pracovala ve školičce pro romské děti.

Práce s dětmi je pro ni velmi inspirativní. Ráda vzpomíná na začátky školičky pro romské děti, u jejíhož zrodu v roce 1995 stála. Ráda dávala dětem základy do života, vzdělání, rozvíjela jejich znalost českého jazyka a ráda také pomáhala rodičům s hygienou dětí. Zpočátku musela rodiče přesvědčit, že je školička pro děti důležitá, musela překonat jejich obavy posílat tam své děti, u některých se potýkala s velkou nedůvěrou. Nakonec se ukázalo jako velmi důležité, z jaké rodiny paní Šaraiová pochází. Její rodina totiž patří mezi významné olomoucké romské rodiny, byla tedy pro místní Romy velkou autoritou, což jí v počátcích fungování školičky velmi pomohlo.

„Myslím si, že přestože se hodně pracuje s romskými dět-

mi a v současnosti je i hodně vzdělaných Romů, jsme pořád pro ostatní, pro majoritu, Romové. Já jsem starší a jsem na dnešní dobu zvyklá, ale mým vnoučatům vadí, že jsou Romové, těžko snášejí urážky a nadávky,“ říká s povzdechem. Paní Šaraiová se snaží svým vnoučatům předat svou moudrost, snaží se jim předat touhu po vzdělání a ráda jim vypráví o romských tradicích. „O Štědrou noc se nespalo, ale chodilo se od rodiny k rodině, veselilo se, obcházeli se všichni strýcové, jedlo se, pilo se, zpívalo se. A to mi dnes chybí,“ vzpomíná.

Vnoučatům se také snaží vymluvit násilné řešení případných konfliktů. Snaží se je motivovat k tomu, aby jim narážky nevadily. „Nevšímejte si urážek a narážek, neodpovídejte, buďte v klidu. Když někoho zmlátíte, co tím získáte? Násilí nemá řešení, lepší je ustoupit,“ radí paní Šaraiová a dodává svou zkušenost: „Já si pamatuju, že když jsem byla děcko, také mi urážení vadilo a někoho jsme s kamarády za nadávky zbili. Člověk však časem přijde k tomu, že to bylo k ničemu. Zbili jsme ho, ale stejně nám stále nadával.“ Vnímá, že se situace ohledně diskriminace zlepšuje, přesto je před námi všemi ještě dlouhá cesta.

Nejdůležitější pro ni v životě bylo, aby její děti byly vzdělané. Kontrolovala jim tedy úkoly, učila se s nimi, mnohdy děti nesměly jít ven a musely se doma učit. Její pevná ruka vedla k tomu, že obě její děti mají středoškolské vzdělání. Dcera se dostala také na právnickou fakultu, ale z rodinných důvodů ji musela ukončit. Kdyby byla mladým rodičem v současné době, byla by na děti hodně přísná. „Rodiče musí být důslední, musí vědět, kam jejich děti chodí, s kým se kamarádí, po nocích bych je nikam nepouštěla,“ dodává.

JANA: „VAŽTE SI SVÉ RODINY“

„Rodina je to nejcennější, co máte.“

Paní Jana se na Prostějovsko přestěhovala před šesti lety společně se svým manželem a dvěma dětmi. Narodila se ve východoslovenském kraji, ale na Slovensko si pamatuje velmi málo, spíše jen z vyprávění, protože se brzy po jejím narození rodiče přestěhovali na Moravu, do Ostravy. „Moji rodiče vždy pracovali, otec měl stavební firmu, maminka pracovala chvíli v knihovně a potom byla v domácnosti. Když jsem byla v deváté třídě, onemocněla a musela jsem se o ni, jako nejstarší dcera, starat. Děkala jsem to však velmi ráda a toto období mě a maminku ještě více spojilo,“ vzpomíná.

Městský způsob života ji nikdy nepřiřostl k srdci. „Nikdy jsem neměla chuť chodit na diskotéky, do barů, ven s kamarády. Spíš jsem se zavřela do svého pokojíčku a četla si knížky, chtěla jsem být knihovnice jako maminka.“

„S manželem mě seznámila moje mladší sestra, protože se jí líbil, ale byl na ni moc starý,“ dodává se smíchem. Po svatbě se odstěhovali k manželově rodině. „Chtěla jsem, aby moje děti zažily venkovský způsob života. Nechci se o ně bát, když si půjdou hrát ven. Ano, je pravda, že život v malém městě či na vesnici není pohodlný. Na druhou stranu je zde více soudržnosti, vzájemně si lidé pomáhají, učí se jiným hodnotám,“ dodává ke své volbě. „Bydlíme v opraveném domečku s velkou zahradou a sadem, na zahrádce si pěstuji zeleninu, máme králíky a slepice. Je to podobné jako na fotografiích z dětství, které jsem trávila na Slovensku, jen o něco hezčí,“ dodává s úsměvem.

Rodina je pro ni velmi důležitá. „Ráda se věnuji svým dětem, nejvíce času trávíme učením. Vzdělání je základem dnešní doby, já o tom vím své. Sama mám jen učební obor, jsem vyučená prodavačka a lituji dodnes, že jsem nešla na maturitní obor. Tehdy to ale z rodinných důvodů nešlo,“ říká. Její sestra má středoškolské vzdělání a od září bude dálkově studovat vysokou školu. „Jsem na ni opravdu hrdá, je vzorem pro všechny děti v naší rodině,“ říká s pýchou v hlase.

MILAN KLEMPÁR: HUDEBNÍK TĚLEM I DUŠÍ

„Zamyslete se nad sebou a nad tím, jestli můžete v životě změnit něco, co se týká postojů Romů vůči majoritě. Jděte tou lepší cestou, ne tou horší.“

Milan Klempár byl od malička vychovávaný k hudbě. V deseti letech se začal učit na kytaru, následně hrál s kamarády po sklepech, až jej nakonec láska k hudbě přiměla založit kapelu Imperio. „Chtěl jsem něco jiného než je tradiční romská hudba, proto hrajeme latino,“ dodává. Postupnou pílí a neustálou prací se kapela stala velmi známou. „Když jdu na koncert a je přede mnou tisíc lidí, tak tomu výkon musí odpovídat,“ říká.

Pan Milan by se chtěl stát hudebním vzorem pro mladé lidi ve svém okolí. Je pro něj čest, když vidí, jak na koncertech mladí lidé nosí trička s logem kapely anebo jsou oblečení podobně jako hudebníci. Motivací být lepším a lepším jsou pro něj právě teenageři, kteří kapelu znají a žijí její hudbou. „Je úžasné číst si komentáře pod fotkou z koncertu nebo pod videem. Je to pro nás zdroj energie,“ tvrdí hudebník.

Sám se drží hesla „neusnout na vavřínech, ale jít výš a výš“. To je také jeden z důvodů, proč kapela pracuje na čtvrtém CD, připravuje dva videoklipy a v příštím roce pojede na turné do Skandinávie.

Co by Milan Klempár poradil mladým hudebníkům? „Nehrajte jen tak, ale cvičte, vzdělávejte se, aby hraní mělo úroveň. I já nyní cvičím hodinu až dvě denně. Všechno se dá splnit, a pokud máte možnost to změnit

hned teď, tak to udělejte. Mějte nějaký cíl, ať už pracovní nebo hudební a jděte si za ním,“ radí všem, kteří začínají. Sám vychoval pár nadějných muzikantů, kteří nastoupili na hudební školu. K lásce k hraní vede také své syny. Jeden hraje na kytaru, druhý snad bude hrát na klavír a jednou třeba založí rodinnou kapelu.

PAVLÍNA MIRGOVÁ: VŠE LZE SKLOUBIT

„Vždy si řeknu, že jsme všichni na stejné rovině, že ostatní nejsou o nic lepší než já.“

Pavλίna Mirgová je mladou ženou z Přerova, která byla již od dětství cílevědomá. Svůj život si naplánovala a jak říká, prozatím jí vychází vše podle snů.

Na střední školu se rozhodla jít i proti vůli svých rodičů. „V té době to oba brali tak, že jsem holka a nikdy to nikam nedotáhnu, protože budu mít děti,“ vzpomíná mladá žena. Protože proti tomuto názoru chtěla bojovat, přihlásila se na učební obor, kde se vyučila cukrářkou. „Kdybych tehdy řekla, že do školy nepůjdu, nikdo by nic neudělal. Rodina zpočátku nevěřila, že do školy nastoupím a už vůbec ne, že ji dodělám. Mamka mi dokonce koupila školní pomůcky až v září,“ popsala situaci Pavlína a dodala: „Vše se zlomilo až ve druhém ročníku, jelikož rodiče viděli, že jsem vše zvládala a začali mne podporovat.“ Podpora rodiny přišla v pravou chvíli, protože Pavlína ve druhém ročníku otěhotněla a začala zvažovat, zda školu neukončí. Všichni se nakonec dohodli na tom, že dívka přeruší studium pouze na rok, a že poté bude pokračovat. Tak se stalo, že Pavlína, za velké podpory rodičů i přítele, školu dokončila.

Na střední škole byla tato mladá žena jedinou Romkou. Když se jednoho dne ztratil ve škole telefon, všichni ji obvinili z jeho krádeže. „Říkala jsem jim, že to, že jsem Romka, neznamená, že kradu. Když se zjistilo, že telefon ukradl někdo jiný, museli se mi veřejně omluvit,“ přiznává žena

nepříjemnou zkušenost. Ostatně právě ta pro ni byla impulsem více se zabývat tématem diskriminace, rasismu a sociální prací. Po škole, při rodičovské dovolené, si proto dodělala další kurzy. Následně dojížděla rok do Brna do kurzu asistenta pedagoga a po jeho absolvování ještě půl roku do Ostravy do kurzu terénního pracovníka. Usilovná práce se vyplatila. Po absolvování Pavlína nastoupila na poloviční úvazek do Charity Přerov, kde pracuje již osmým rokem jako vedoucí romského komunitního centra Lačo Jilo.

Co Pavlínu na práci s dětmi nejvíc baví? Vidí v nich budoucnost a chce, aby něčeho dosáhly. Momentálně pracuje nejvíce s dětmi ve věkovém rozmezí od 13 do 18 let. „Poslední dva roky vnímám, že dochází ke změně, že děti chtějí studovat. Nemají k tomu však příležitost a prostředky. Proto intenzivně pracuji s celou rodinou,“ komentuje svou práci žena.

Jak se Pavlína vypořádává s rasismem, který se, jak sama říká, v Přerově zvyšuje? „Důležité je nenechat se rozhodit. Pokud je diskriminace zaměřená přímo proti mně, například mě neobslouží v restauraci, jak se již několikrát stalo, tak to vyřeším rázně, ale s úsměvem. Zavolám policii a chci záznam o události,“ vysvětluje žena s tím, že když bude víc záznamů od více lidí, věří, že nastane změna. „Sám to nikdo nikdy nevyřeší, musí nás být víc a musíme držet při sobě. Je však potřeba jednat v klidu, protože od nás Romů ostatní čekají, že budeme řešit věci agresivně,“ dodává Pavlína.

„Začněte se vzdělávat a dosáhnete svého. Neposlouchejte nikoho a jděte si za svým! V otázce vzdělání nemusíte poslouchat rodiče. Ve všem ostatním ano, ale ve studiu ne,“ vzkazuje mladým Romům.

ZÁVĚR

Projekt „Známe se?“, v rámci kterého tato publikace vznikla, reaguje na napjatou situaci mezi majoritou a etnickými menšinami v České republice. Jeho hlavním cílem je zvýšit nabídku osvětových aktivit pro žáky základních škol a studenty středních, vyšších odborných a vysokých škol a tímto přispět k vyšší informovanosti a odbourání předsudků a mýtů vůči romské menšině.

Program „Fond pro nestátní neziskové organizace“, jež je financován z EHP fondů 2009–2014, se zaměřuje na podporu nestátních neziskových organizací prosazujících veřejný zájem. Hlavním cílem programu je posílení rozvoje občanské společnosti a zvýšení příspěvku k sociální spravedlnosti, demokracii a udržitelnému rozvoji. Program se konkrétně zaměřuje na podporu demokracie, lidských práv a genderové rovnosti a na posilování kapacit nestátních neziskových organizací stejně jako na specifické potřeby minoritních skupin, včetně Romů. Program se také zaměřuje na ochranu životního prostředí a klimatické změny.

Charita Olomouc 2015
www.olomouc.charita.cz